

**Jerzy KUŚNIERZ,
Andrzej URBAŃSKI**

**BADANIA ARCHEOLOGICZNE W OBRĘBIE WZESNOŚREDNIOWIECZNEGO
KOMPLEKSU OSADNICZEGO
W GUCIOWIE NA ROZTOCZU (POW. ZAMOŚĆ, WOJ. LUBELSKIE)**

Zespół osadniczo-obronny z okresu wczesnego średniowiecza zlokalizowany jest w dolinie rzeki Wieprz we wsi Guciów i jej okolicy (ryc. 1) na Roztoczu Tomaszowskim [Buraczyński, 1997, s. 117]. Składa się z 6 cmentarzysk kurhanowych (stanowiska 1–6)¹, rozległego grodziska położonego na górującym ponad doliną rzeki wzgórzu “Monastyr” (stanowisko 7) i 3 osad (stanowiska 8–10). Ze względu na zajmowany obszar oraz wyraziste, dobrze zachowane formy terenowe jak również to, że stanowi zwarty kompleks różnorodnych stanowisk (ryc. 2) budzi zainteresowanie archeologów, historyków i geomorfologów [Gurba, Orłowski, 1953; Zoll-Adamikowa, 1974; Maruszczak, 1997]. Pierwsze wzmianki o obiektach archeologicznych z okolicy wsi Guciów pochodzą z XIX wieku, kiedy to w 1834 r. opisał je archiwista Ordynacji Zamojskiej M. Stworzyński [Maruszczak, 1997, s. 227]. W ciągu ostatnich lat baza źródłowa dotycząca omawianego terenu powiększyła się dzięki przypadkowym odkryciom różnego rodzaju zabytków archeologicznych [Balcer, Machnik, Sitek, 2002], badaniom wykopaliskowym [Urbański, 1998; Kuśnierz, Urbański, 2001; 2007] oraz badaniom powierzchniowym metodą AZP.²

**Kurhany
(stan. 1–6)**

Z inicjatywy konserwatora zabytków na województwo lubelskie Michała Drewki w 1955 r. J. Fellmann sporządził plany hipsometryczne 4 cmentarzysk kurhanowych w Guciovie. W 1972 r. sporządzono plany cmentarzyska kurhanowego na stanowisku 5. Kurhany zostały ponumerowane [Zoll-Adamikowa, 1974, s. 116, 119, 120, ryc. 4, 8, 10, 15; Zoll-Adamikowa, 1975, s. 80–91].

Stanowisko 1 liczy 21 kopców rozlokowanych na powierzchni ok. 1,5 ha

Stanowisko 2 to 7 kurhanów położonych na piaszczystych wzniesieniach
zajmujące powierzchnię ok. 0,2 ha

Stanowisko 3 liczy 24 kopce na powierzchni ok. 1 ha

Stanowisko 4 tworzy grupa 54 kopców na powierzchni ok. 5 ha

Stanowisko 5 liczy 101 kurhanów na powierzchni ok. 5 ha

Stanowisko 6 to 74 kurhany rozlokowane na powierzchni ok. 5 ha

W 1959 r. ekipa z IHKM PAN w Krakowie (J. Machnik i A. Kulczycka-Leciejewiczowa) rozpoznała za pomocą badań sondażowych po jednym kurhanie na każdym z 5 pól kurhanowych (stan. 1 – kurhan 11, stanowisko 2 – kurhan 29, stanowisko 3 – kurhan 43, stanowisko 4 – kurhan 99 oraz stanowisko 5 – kurhan 161; ten ostatni kopiec kończyły badać H. Zoll-Adamikowa i S. Alfawicka w 1972 r.). Pole kurhanowe (stan. 6) poddano przez kilka lat systematycznym badaniom prowadzonym przez R. Rogozińską-Goszczyńską. Niestety wyniki tych sezonów nie zostały opublikowane, poza próbą Zoll-Adamikowej, która opisała badania opierając się na rozmowie z R. Rogozińską [Zoll-Adamikowa, 1975, s. 89–91]. Na podstawie ceramiki uzyskano wstępne datowanie stanowisk: stanowisko 1 – VII/VIII–X/XI(?) w.; stanowisko 2 – VIII–IX w.; stanowisko 3 –

¹ Po przeprowadzeniu w 1983 r. badań powierzchniowych w Guciovie zachowano numerację wcześniej zlokalizowanych obiektów (wg H. Zoll-Adamikowej 1974) zmieniając cyfry z rzymskich na arabskie.

² Dokumentacja arkusza AZP 91–86 znajduje się w archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Lublinie Delegatura w Zamościu.

VII/VIII–VIII/IX w.; stanowisko 4 – VIII–IX w.; stanowisko 5 – VII–VIII w.; stanowisko 6 – VIII–XI w.

Wyniki wcześniejszych badań wykopaliskowych w obrębie kompleksu osadniczego w Guciowie zostały w dużej części opublikowane. Warto jednak podjąć próbę oceny najnowszych badań prowadzonych na omawianym terenie w ciągu ostatnich lat.

Grodzisko

(stan. 7 oraz tzw. “Gródek”)

Badania przeprowadzono w latach 1971–1972 pod kierunkiem H. Zoll-Adamikowej i S. Alfawickiej. Wykonano 2 wykopy. Wykop 1 w rejonie wału I i wykop 2 w wale V [Zoll-Adamikowa, 1974, s. 151–161, ryc. 18]. Uzyskano czytelny przekrój wału 5 (ryc. 3) oraz nieliczny materiał ceramiczny datowany na okres X/XI–XI w. [Zoll-Adamikowa, 1974, ryc. 22].

W 1999 roku Dział Archeologii Muzeum Okręgowego w Zamościu uzyskał wiadomość, że w bezpośrednim sąsiedztwie znanego grodziska w Guciowie trwa ciągła eksploatacja gliny przez miejscową ludność. Po lustracji terenu okazało się, że wyrobisko zagraża wyraźnie widocznym wałom ziemnym hipotetycznego małego “gródka” oznaczonego i opisanego przez prof. H. Maruszczaka z UMCS w Lublinie [Maruszczak, 1997, s. 229, ryc. 2, 4]. Według hipotezy tego autora “gródek” położony na wyniosłym cyplu terenowym na zachód od grodziska oznaczonego jako stan. 7 [Zoll-Adamikowa 1974, s. 151–161, ryc. 3] miał bronić dostępu do źródeł wody. Sytuacja zastana w terenie przez archeologów wymagała pilnej interwencji archeologicznej. Badania wykopaliskowe polegały na przecięciu dwoma wykopami zwiadowczymi (o wymiarach 6×1 m) miejsc sugerujących obecność wałów ziemnych pochodzenia antropomorficznego, rozpoznanie ich budowy, charakteru i pozyskanie ewentualnych danych archeologicznych pomocnych przy określeniu chronologii i funkcji tych obiektów. Wykop nr 1 zlokalizowano we wschodniej części “gródka”, nad głębokim jarem oddzielającym go od grodziska (ryc. 2). Wykop nr 2, o identycznych wymiarach, wytyczono na północno-zachodnim skraju cypla. Wykop nr 1 przeciął wschodni odcinek wału ziemnego i odsłonił jego profil. Osiągnął głębokość 140 cm licząc od kulminacji nasypu. Wał od strony zewnętrznej jest wyraźnie czytelny w terenie. Posiada wysokość względną ok. 80 cm. W profilu zaznacza się wcześniejsza obecność płytkiego rowu, z którego prawdopodobnie brano ziemię do jego usypania. Stwierdzono obecność bardzo cienkiej warstwy humusu (5–7 cm) na zboczach wału; na jego kulminacji humusu niemal brak (ryc. 4A). Świadczy to o młodej metryce obiektu lub jego intensywnej erozji. Identycznie zbudowany jest wał przecięty wykopem nr 2. Jest jednak wyraźnie niższy (do 20–25 cm). W warstwie nasypowej zarejestrowano obecność humusu pierwotnego – cienkiej warstwy przesyconej rozmytymi węgielkami drzewnymi (ryc. 4B). W obu wykopach i przekrojach wałów brak było jakichkolwiek śladów konstrukcji drewnianych czy też zabytków ruchomych pozwalających na datowanie obiektu oraz określenie jego funkcji.

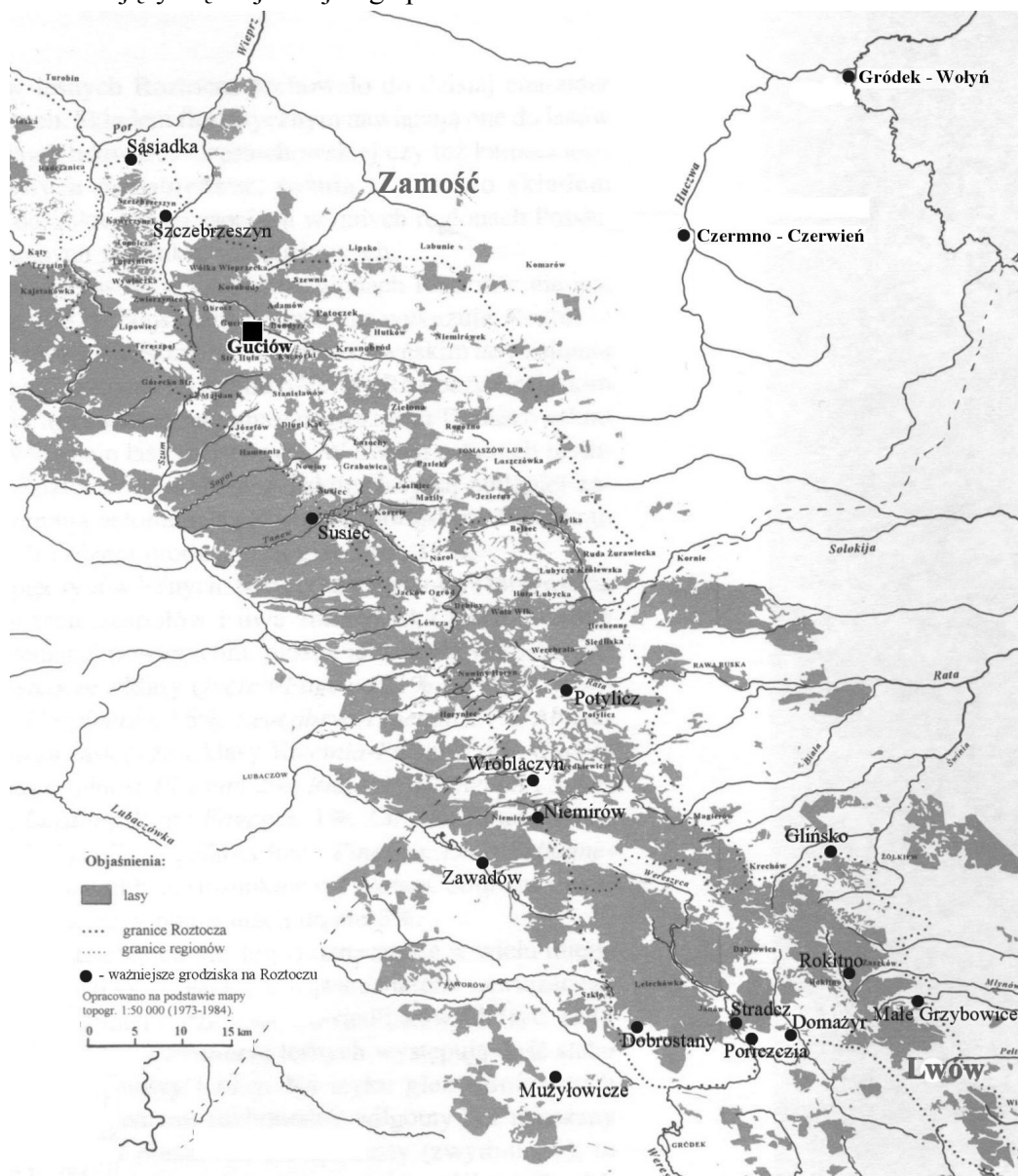
Wyniki sondażu archeologicznego przeprowadzonego na terenie hipotetycznego “gródka” pozwalają na weryfikację hipotezy H. Maruszczaka o obronnej funkcji badanego obiektu. Uwzględniając brak materiału zabytkowego, niską wysokość nasypu ziemnego przy istnieniu bardzo cienkiej warstwy (a miejscami braku wykształconego humusu) należy uznać, że podtrzymywanie postawionej przez H. Maruszczaka hipotezy jest nieuzasadnione.

Osada

(stan. 9)

Interesujące wyniki przyniosły badania ratownicze i weryfikacyjne przeprowadzone przez Muzeum Okręgowe w Zamościu w latach 1997, 1999 i 2001 po zgłoszeniu takiej konieczności przez sołtysa wsi Guciów Stanisława Jachymka. W 1997 roku podczas budowy domu natrafił on na zabytki i ślady obiektu wyraźnie rysującego się na tle jasnego piasku. Po zweryfikowaniu informacji na miejscu odkrycia okazało się, że w wykopie na głębokości około 1 m odsłonięto północno-zachodni narożnik obiektu z paleniskiem. Obiekt zlokalizowany jest na terenie osady z okresu wczesnego średniowiecza (Guciów stan. 9), znanej z wcześniejszych badań sondażowych [Zoll-Adamikowa, 1974, s. 161] i weryfikacji powierzchniowych. Stanowisko położone jest w dolinie

Wieprza na terenie terasy nadzalewowej, w sąsiedztwie szkoły podstawowej wykorzystywanej obecnie przez Instytut Nauk o Ziemi UMCS w Lublinie, w obrębie gospodarstwa S. Jachymka. W celu rozpoznania charakteru obiektu odkrytego w południowej części wykopu budowlanego założono wykop badawczy o wymiarach 5×5 m obejmujący częściowo wykop budowlany. W jego obrębie na głębokości ok. 0,5 m pojawił się zarys obiektu o wymiarach ok. 3,5×4,0 m, dość wyraźnie odcinający się od jaśniejszego piasku.

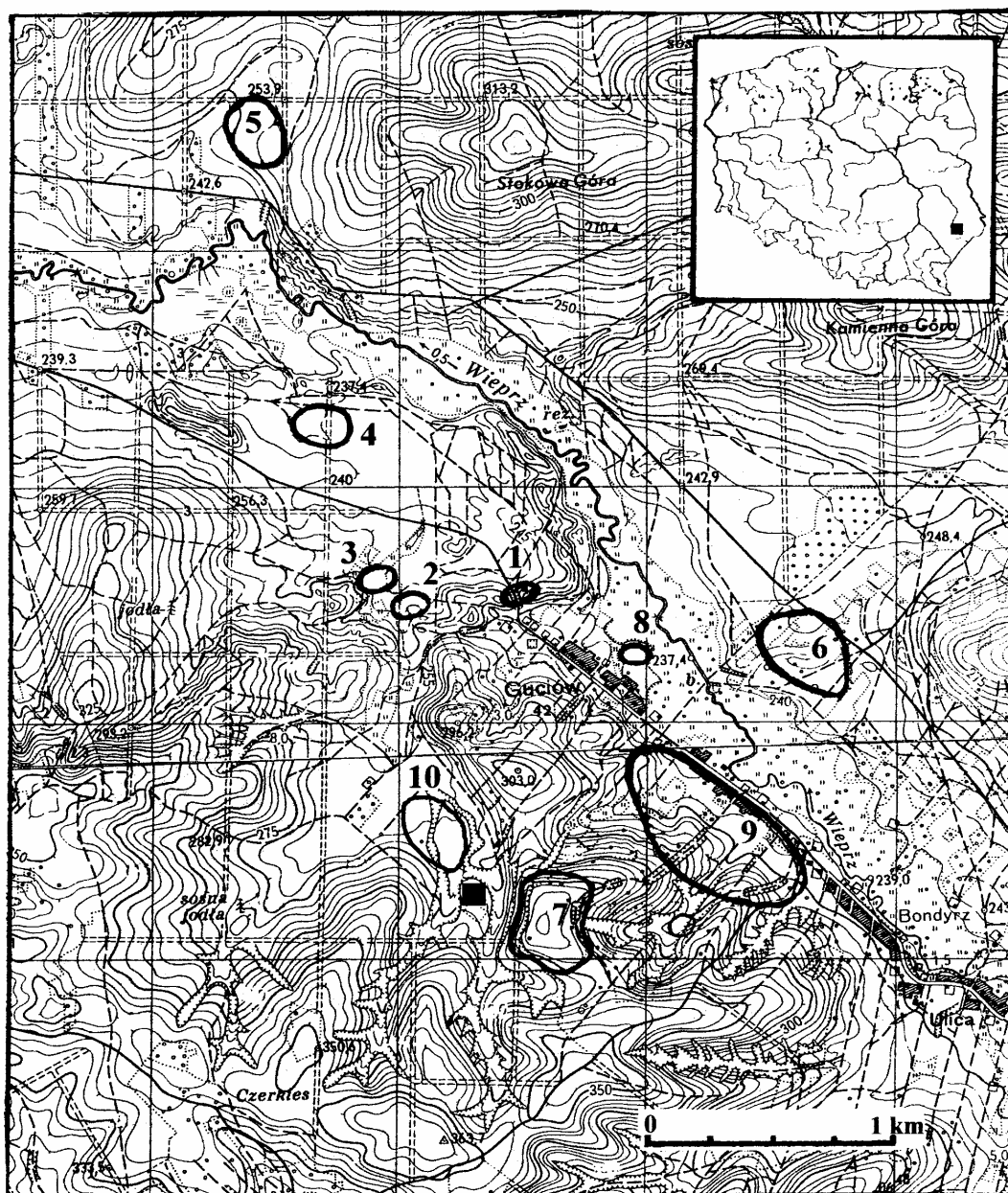


Rys. 1. Położenie wczesnośredniowiecznego kompleksu osadniczego w Guciów w stosunku do ważniejszych grodzisk w regionie

Fig. 1. Location of complex of early medieval settlements in Guciów among other important hill-forts of the region

W wypełnisku obiektu, którego spąg znajdował się na głębokości 1 m od powierzchni, zarejestrowano drobne fragmenty węgla drzewnych, grudki polepy, kamienie wapienne oraz ok. 120 fragmentów ceramiki (ryc. 6). W partii przydennej pośrodku obiektu, na głębokości poniżej 100 cm natrafiono na ślady dwóch zwęglonych słupów drewnianych. Jeden ze słupów o kwadratowym przekroju poprzecznym i grubości 30 cm był zaokrąglony i wbity w jasny calcowy piasek na głębokość ok. 20 cm. Nieregularny zarys drugiego słupa był słabiej widoczny. Dzięki

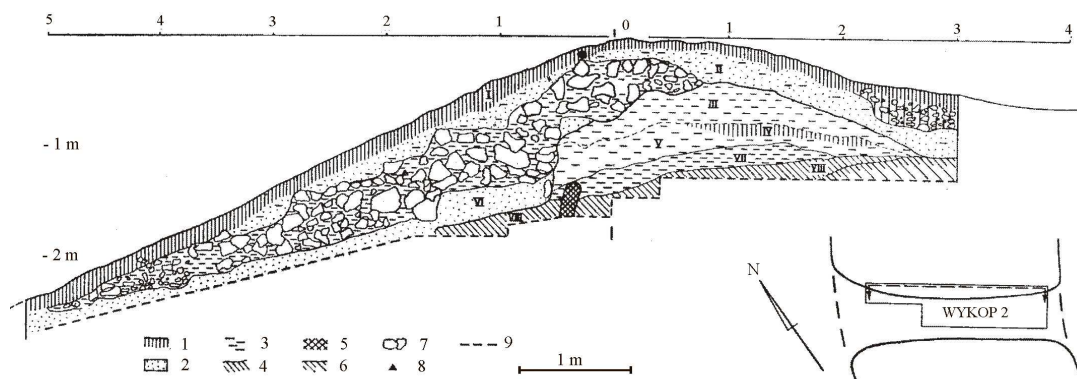
szybkiej informacji o odkryciu udało się przebadać obiekt prawie w całości. Można uznać go za pozostałości chaty półziemiankowej o konstrukcji drewnianej z dachem wspierającym się na drewnianych słupach zlokalizowanych w centrum. Niestety, prawie całkowicie zniszczeniu uległo palenisko znajdujące się w północno-zachodnim narożniku obiektu. Według informacji uzyskanych od odkrywcy posiadało ono średnicę ok. 60 cm i wyłożone było fragmentami ceramiki, polepy i kamieniami wapiennymi.



Rys. 2. Guciów, gm. Zwierzyniec, pow. Zamość. Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy (wg H. Zoll-Adamikowej, 1974). 1-6 – cmentarzyska kurhanowe; 7 – grodzisko; 8-10 – osady; – domniemany gródek (wg H. Maruszczaka, 1997)

Fig. 2. Guciów gm. Zwierzyniec, pow. Zamość. Complex of early medieval settlements (by: H. Zoll-Adamikowa, 1974). 1-6 – barrow complex; 7 – hill-fort; 8-10 – settlements; – possible location of castle (wg H. Maruszczaka, 1997)

Zespół ceramiki pochodzący z wypełniska półziemianki posiada wiele analogii wśród materiałów z terenu Małopolski datowanych na okres IX–X w. Według A. Żakiego [1974, s. 181, 201] naczynia tego typu występują głównie w II okresie wczesnego średniowiecza, m.in. w Krakowie. Podobne znane są z grodziska w Chodliku [Gardawski, 1970, s. 48–52] oraz z podobnego obiektu z Kraśnika [Wichrowski, 1997, s. 150–151].



Rys. 3. Guciów, stan. 7. Ceramika i przekrój (sciana NE) wału grodziska. Badania 1971 – 1972 (wg. H. Zoll-Adamikowej, 1974). 1 – humus współczesny; 2 – piasek; 3 – glina; 4 – siwoszara glina; 5 – próchnica (śląd słupa?); 6 – piaszczysty calec; 7 – kamienie wapienne; 8 – miejsce znalezienia brzegu naczynia; 9 – poziom dna wykopy

Fig. 3. Guciów, settlement 7. Ceramic and stratigraphic cut (north-eastern wall) of rampart of the hill-fort. Investigations of 1971 – 1972 (by: H. Zoll-Adamikowa, 1974). 1 – modern soil; 2 – sand; 3 – clay; 4 – gray clay; 5 – wood (remains of post ?); 6 – sandy main land; 7 – limestone; 8 – location of fragments of ceramic ware; 9 – bottom of excavation

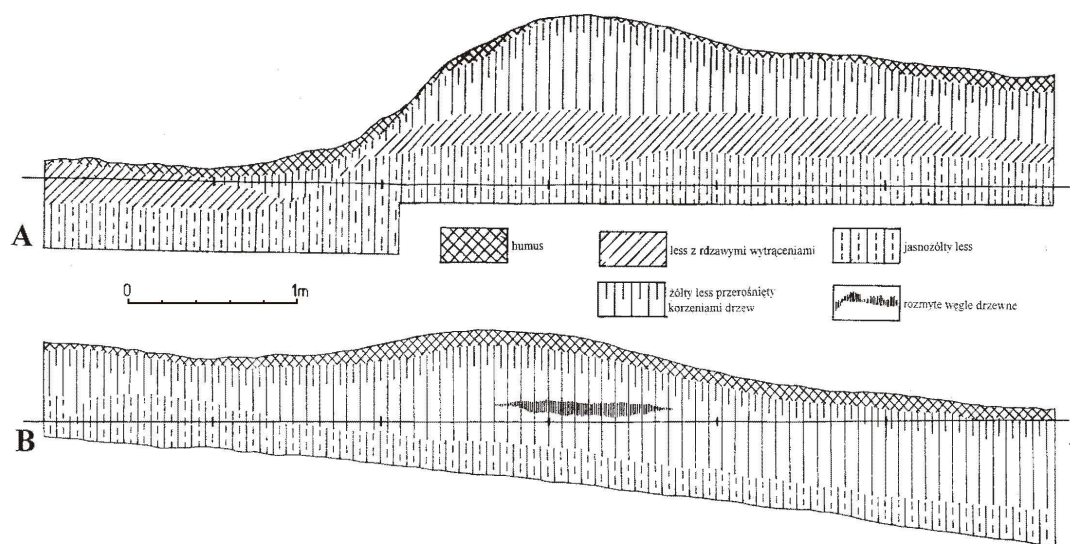
Z wcześniejszych badań cmentarzysk położonych w dolinie Wieprza w okolicach Guciowa oraz z terenu omawianej osady (stan. 9) pochodzą analogiczne materiały datowane przez H. Zoll-Adamikową na okres IX i może X w. [Zoll-Adamikowa, 1974, s. 164]. Na podstawie ceramiki można więc datować obiekt-chatę na IX–X w. Znajdowała się ona na północno-zachodnim skraju rozległej osady (stan. 9) – jednej z trzech położonych w sąsiedztwie wczesnośredniowiecznego grodziska “Monastyr” zlokalizowanego na kulminacji wzniesienia w odległości ok. 0,5 km.

W 2001 r. S. Jachymek, właściciel posesji położonej w obrębie stanowiska archeologicznego nr 9, podczas prowadzenia prac porządkowych związanych z niwelacją powierzchni działki odsłonił pozostałości istniejących niegdyś obiektów (ciemne plamy w piasku, resztki węgla drzewnych, przepalone kamienie wapienne i fragmenty ceramiki). W częściowo obsuniętej skarpie przydrożnej rysowały się profile 2 obiektów wstępnie datowanych na VIII–X wiek. Ze względu na podłoże glebowe (piasek) istniała groźba szybkiego zniszczenia przez erozję. Muzeum Zamojskie w Zamościu przeprowadziło we wskazanym miejscu wykopaliskowe badania ratownicze. Odsłonięto zarysy 3 obiektów gospodarczych (ryc. 7) zlokalizowanych na stoku o nachyleniu wschodnim. Ich wypełniska zawierały liczne ułamki ceramiki, polepy, kości zwierzęcych, węgla drzewnych, przepalonych kamieni wapiennych, żużli żelaznych. Po analizie ornamentyki naczyń oraz charakterystycznych cech technologicznych można obiekty różnicować chronologicznie. Obiekt 1 jest najstarszy, można go umieścić w odcinku czasowym od 2 połowy IX w. do połowy X w. Materiał ceramiczny z obiektu 2 charakterystyczny jest dla przełomu X/XI w. Obiekt 3 jest najmłodszy i prawdopodobnie funkcjonował dość długo. Przy jego dnie znaleziono fragment naczynia z profilowanym wylewem, zdobionego linią falistą (ryc. 8, *h*) odpowiadającego chronologicznie przełomowi X/XI w. W wyższych warstwach wypełniska obiektu 3 odkryto fragmenty naczyń młodszych, datowanych na XI w. z których 2 noszą wyraźnie widoczne ślady pobiałki (ryc. 8, *j*, *k*). Ze względu na rozmiary odkryte jamy należy uznać za obiekty gospodarcze, prawdopodobnie wędzarnie lub suszarnie o lekkiej konstrukcji drewnianej. Uległy one spaleniu, bowiem w wypełnisku obok fragmentów ceramiki,

kamieni, kości zwierzęcych i polepy zarejestrowano dużą ilość węgla drzewnych i popiołu. Należy również zaznaczyć, że badane obiekty zlokalizowane są na obrzeżu rozległej osady, co dodatkowo może potwierdzać wnioski o ich gospodarczym charakterze.

Osada (stan. 10)

Położona nieopodal osada wczesnośredniowieczna oznaczona numerem 10 była już sondażowo rozpoznana w latach 1971–1972. W trakcie badań natrafiono na zarys kolistej jamy o nieckowatym przekroju, średnicy 2 m i miąższości ok. 40 cm [Zoll-Adamikowa, 1974, s. 117, 164, 165]. Z jej wypełniska pozyskano materiał ceramiczny z II i III fazy osadnictwa wczesnośredniowiecznego. Niestety w publikacji nie został zilustrowany. W dokumentacji badań powierzchniowych przeprowadzonych w 1983 r. na interesującym nas obszarze, na karcie ewidencyjnej stanowiska 10 brak jest danych dotyczących ilości i rodzaju materiału zabytkowego z badań w 1971–1972 r. [Wróbel, 1983]. Wynikła stąd konieczność zweryfikowania lokalizacji stanowiska i pozyskania zabytków reprezentatywnych dla stanowiska. Dodatkowym powodem podjęcia decyzji o przeprowadzeniu badań sondażowych był fakt porastania znacznych fragmentów powierzchni stanowiska przez samosiewki drzew leśnych, co za kilka lat uniemożliwi dostęp do warstwy kulturowej. Przeprowadzono prospekcję terenową w celu określenia zasięgu stanowiska. Mimo dobrych warunków obserwacji w części zajętej przez pola uprawne nie znaleziono zabytkowego materiału ruchomego na powierzchni.



Rys. 4. Guciów – “grodek” (badania 1999). A – profil S wykopy 1, B – profil S wykopy 2

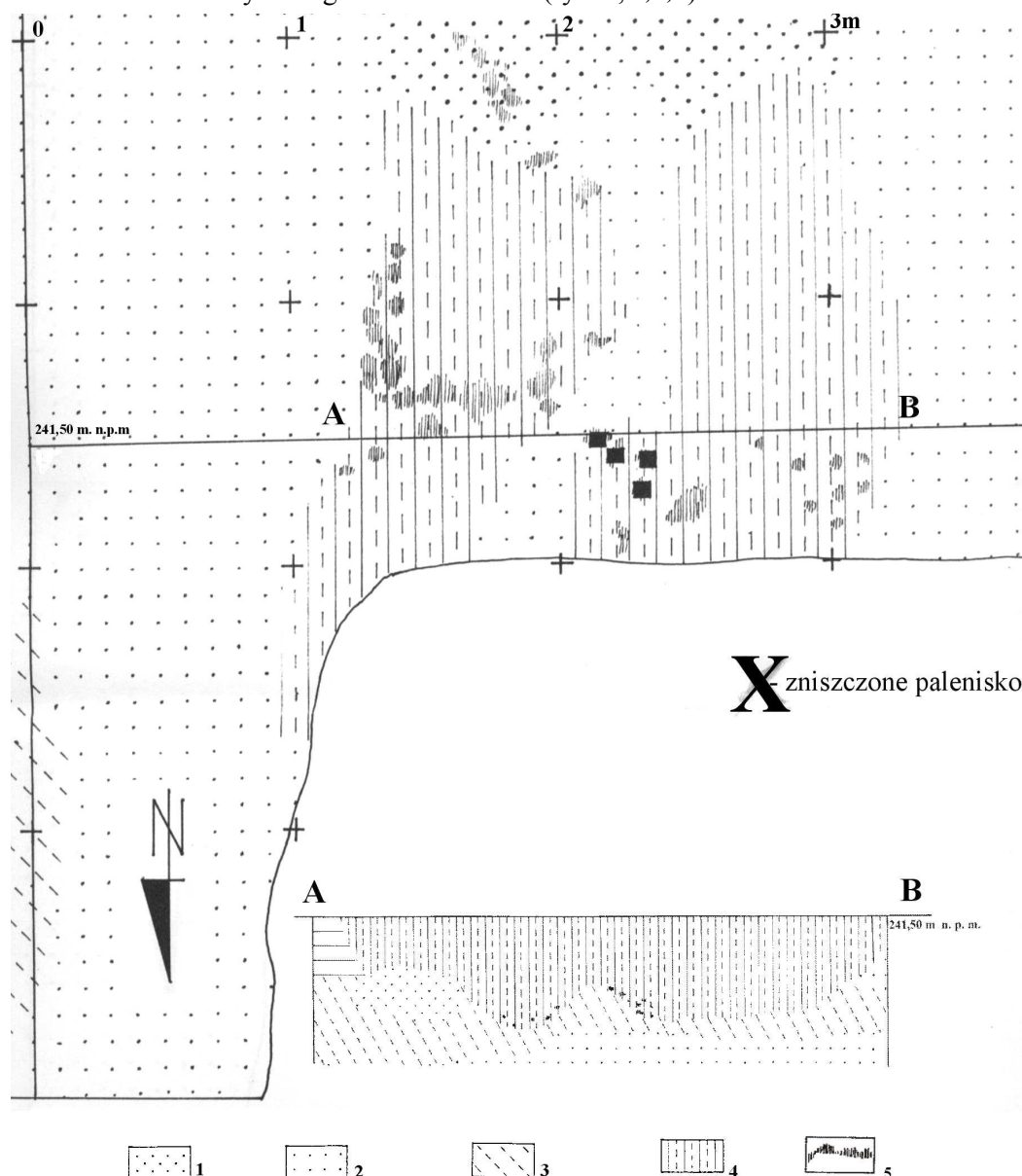
Fig. 4. Guciów – “castle” (researches of 1999). A – southern profile of excavated area 1, B – southern profile of excavated area 2

Kierując się szkicem zamieszczonym w dokumentacji obszaru AZP 91–86 na terenie stanowiska 10 wytyczono wykop nr 1 o wymiarach 10×1 m orientowany, po osi SW-NE. Zdjęto warstwę orną do głębokości 25 cm nie natrafiając na materiał zabytkowy pochodzenia antropomorficznego. Kolejne etapy eksploracji do calca położonego na głębokości 40 cm również nie przyniosły oczekiwanych rezultatów. Nie zarejestrowano obecności obiektów archeologicznych ani ruchomego materiału zabytkowego. Tym samym nie uzyskano potwierdzenia lokalizacji osady w tym miejscu.

W związku z negatywnym wynikiem następny wykop zlokalizowano w odległości ok. 150 m na południowy wschód, bliżej grodziska. Wykop sondażowy nr 1 miał wymiary 10×1 m i orientowany był po osi SW-NE. Założono go na pastwisku, wzdłuż między sąsiedniego pola

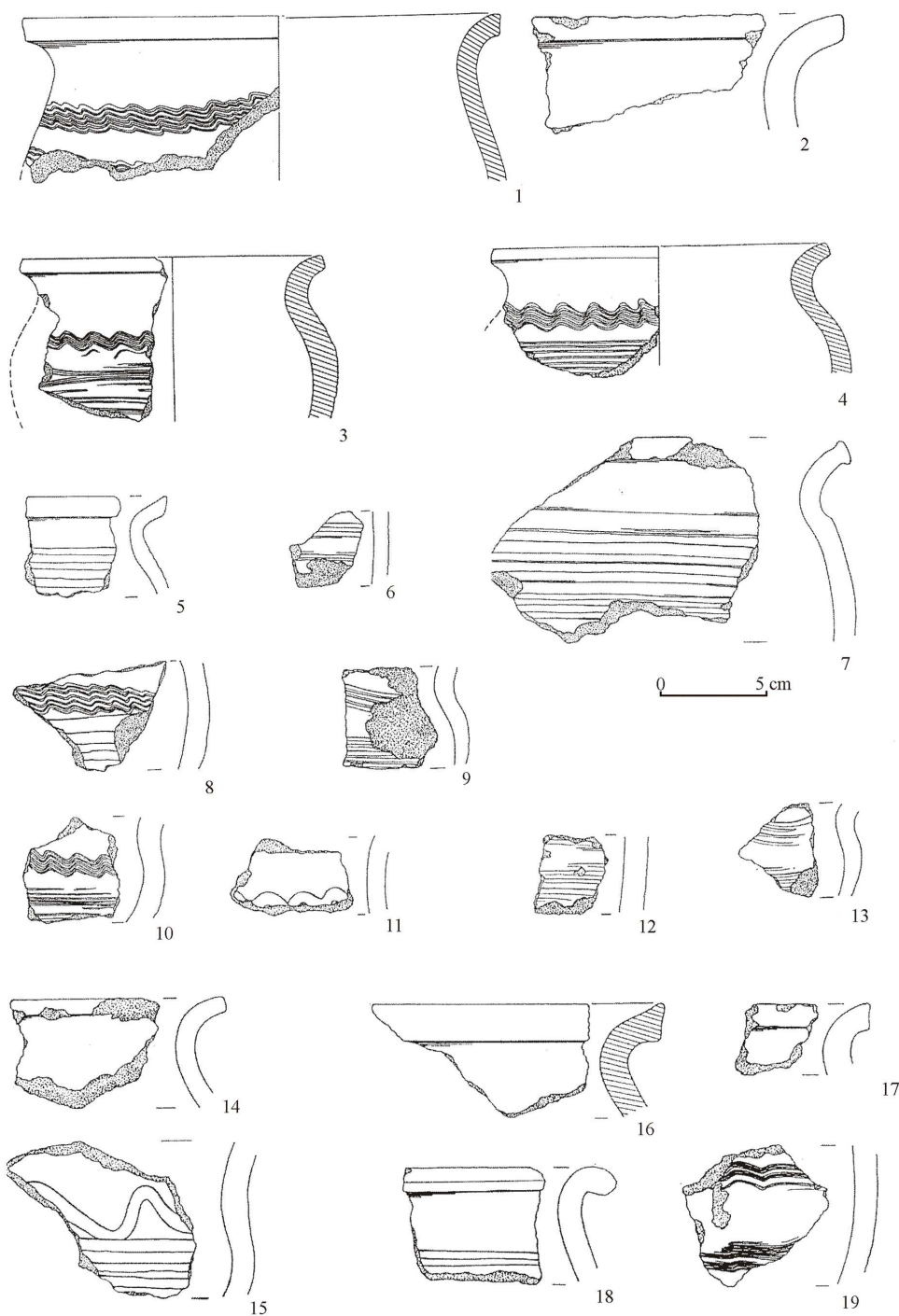
porosłego już samosiewkami brzozy. Po zdjęciu warstwy humusu i eksploracji kolejnych warstw mechanicznych w północnej części wykopu, na głębokości 35 cm, osiągnięto calej. W południowej części, na głębokości 30 cm, dostrzeżono plamy nieregularnych zaciemnień wchodzące we wschodnią ścianę wykopu.

W związku z tym południową część wykopu na długości 3 m poszerzono o 2 m na wschód i kontynuowano pracę w tej części (3×3 m) wykopu sondażowego. W warstwie 30–35 cm odkryto 4 drobne fragmenty ceramiki. W wypełnisku niewyraźnie rysującego się obiektu, w warstwie 35–45 cm zarejestrowano 5 dość dużych fragmentów ceramiki (ryc. 4, *a,b,c*).



Rys. 5. Guciów, stan. 9. Badania ratownicze (1997 r.). Plan i profil półzieminki. 1 – jasny piasek; 2 – żółty piasek; 3 – popeliasty piasek; 4 – bruntny piasek z rozmytymi resztkami węgla drzewnych; 5 – fragmenty węgla drzewnych

Fig. 5. Guciów settlement 9. Rescuing excavations (1997). Plan and profile of half-earthen hut. 1 – light sand; 2 – yellow sand; 3 – gray sand; 4 – brown sand with remains of charcoal; 5 – fragments of charcoal

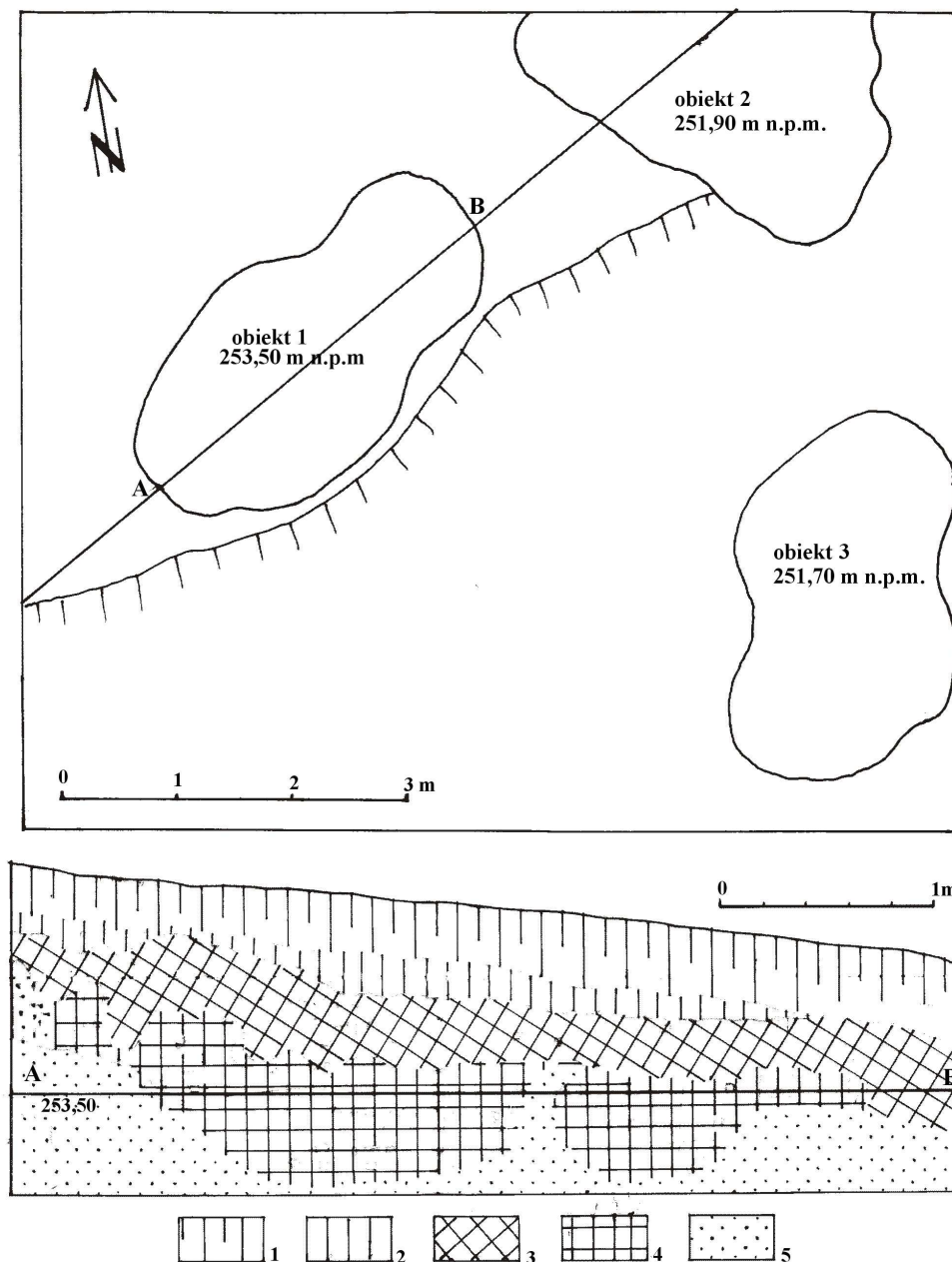


Rys. 6. Guciów, stan. 9. Badania ratownicze (1997). Materiał ceramiczny z wypełniska półziemianki

Fig. 6. Guciów, settlement 9. Rescuing excavations (1997). Ceramic material from infill of half-earthen hut

Na głębokości 55 cm dobrze był widoczny zarys kwadratowego w planie obiektu o wymiarach ok. 2×2 m. Z czarnego, smolistego wypełniska jego północnej części (paleniska?) pochodzą 2 niecharakterystyczne, brunatno-ceglastej barwy skorupy naczyń z gliny schudzonej piaskiem. W części południowej obiektu, na głębokości 60 cm leżał fragment ceramiki o głęboko rytym ornamentcie. Na głębokości 80 cm odkryto podobny ułamek ceramiki z mniej wyraźnym,

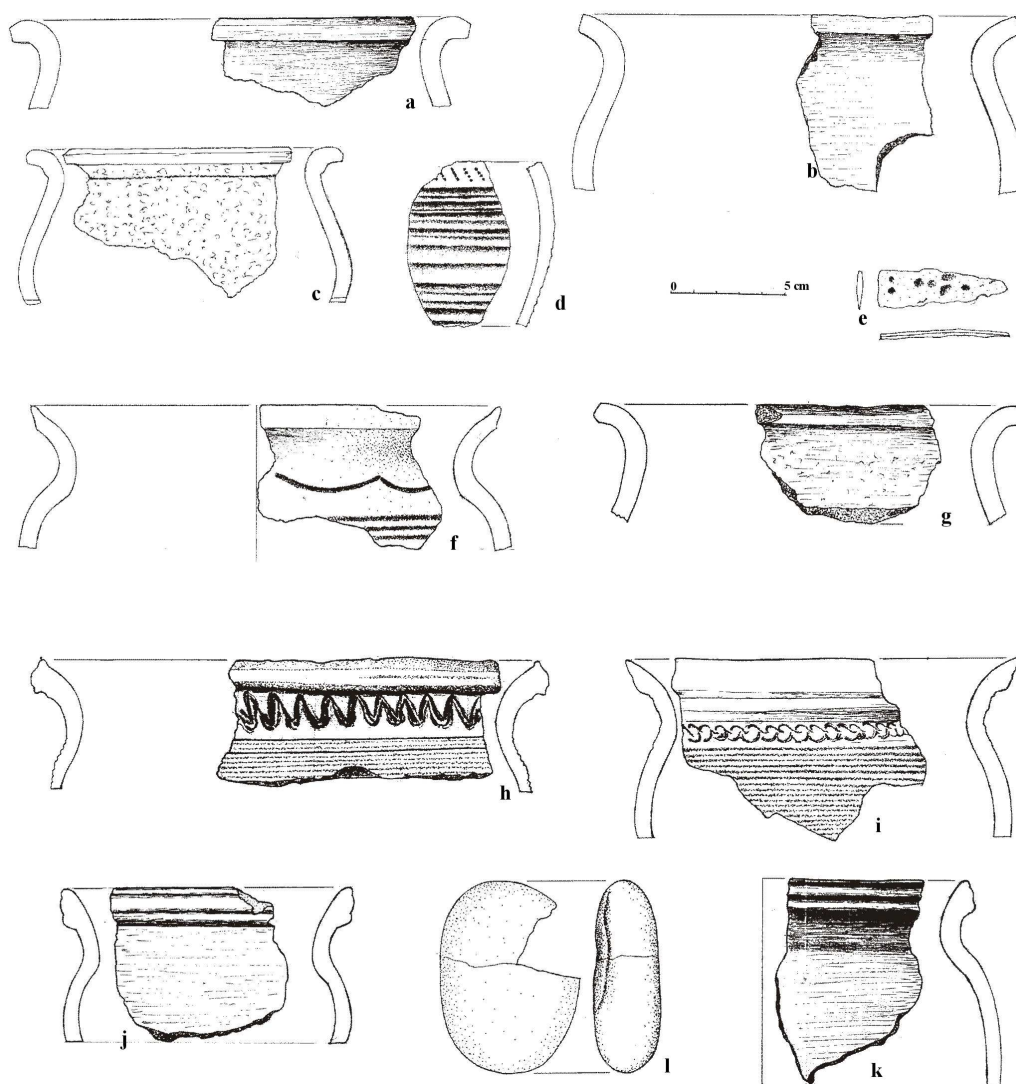
poziomo rytym ornamentem. Dno obiektu zarejestrowano na głębokości 105 cm od powierzchni. Profil obiektu miał kształt nieckowaty. Biorąc pod uwagę niewielkie rozmiary badanego obiektu oraz ilość pozyskanego materiału zabytkowego można wysnuć wniosek o jego gospodarczym charakterze (wędzarnia?, suszarnia?). Odkryte w jego obrębie nieliczne fragmenty ceramiki pozwalają datować okres funkcjonowania obiektu na X wiek.



Rys. 7. Guciów, stan. 9. Badania ratownicze (2001 r.). Lokalizacja obiektów i profil obiektu 1. 1 – humus, 2 – podglebie, 3 – smoliste zabarwiony piasek z licznymi węglami drzewnymi, 4 – czary piasek przesyciony węglami drzewnymi, 5 – żółty piasek całcowy

Fig. 7. Guciów, settlement 9. Rescuing excavations (2001). Location of objects and stratigraphic cut from object 1. 1 – humus; 2 – modern soil; 3 – black sand with charcoal; 4 – gray sand with charcoal; 5 – yellow sand – mainland

Wyniki sondażowych badań osady (st. 10) prowadzą do wniosku, że jej lokalizacja na mapie 1:10 000 dołączonej do dokumentacji AZP obszaru 91–86 jest prostym przeniesieniem z mapy opublikowanej przez H. Zoll-Adamikową [Zoll-Adamikowa, 1974, ryc. 3]. Mimo iż w 1983 r. duże połacie pól były uprawiane i dostępne dla prospekcji nie zweryfikowano wówczas zasięgu stanowiska nr 10. Badania weryfikacyjne przeprowadzone w 2001 r. przyniosły bardziej pozytywny rezultat w postaci fragmentów ceramiki co jednak spowodowało nieuzasadnione „rozmnożenie” liczby stanowisk w dolince. Z opisu H. Zoll-Adamikowej wynika jednak jasno, iż stanowisko 10 zajmowało znaczną część *plateau* w dolinie zwanej „Za Górą” w pobliżu grodu. Prawdopodobnym miejscem lokalizacji osady (stanowiska nr 10) jest najpewniej otoczenie sondażu nr 1, co zresztą wydaje się zgodne z opisem zamieszczonym w tekście sprawozdania z badań w Guciowie [Zoll-Adamikowa, 1974, s. 164] – potwierdzają to również konsultacje z sołtysem Guciowa znającym zarówno właścicieli pól jak i rozplanowanie działek.



Rys. 8. Guciów, stan. 9. Badania ratownicze (2001 r.). a–d – fragmenty ceramiki z obiektu 1; e – ostrze żelaznego nożyka z obiektu 1; f, g – ceramika z obiektu 2; h–k – ceramika z obiektu 3; l – kamienny rozcieracz z obiektu 3

Fig. 8. Guciów, settlement 9. Rescuing excavations (2001). a–d – fragments of ceramic from object 1; e – blade of iron knife from object 1; f, g – ceramic from object 2; h–k – ceramic from object 3; l – grindstone ceramic from object 3

Wnioski

Sformułowane w 1974 r. przez H. Zoll-Adamikową wnioski dotyczące znaczenia naukowego kompleksu stanowisk w Guciowie jak i postulaty badawcze nie straciły do dnia dzisiejszego nic ze swej aktualności. Zwrócić należy jednak uwagę, że nowy materiał archeologiczny napłynął drogą doraźnych badań ratowniczych, co powoduje, że badane obiekty już w momencie podjęcia akcji są przynajmniej częściowo zniszczone. Spełnienie nowoczesnych wymogów naukowych będzie możliwe jedynie w wyniku szeroko zakrojonych, systematycznych, interdyscyplinarnych działań z zastosowaniem między innymi datowania metodą dendrochronologii, co pozwoliłoby na znacznie bardziej precyzyjne datowanie obiektów. Wyniki prowadzonych w ciągu ostatnich lat badań wykopaliskowych potwierdzają opinię, że zauważona przez H. Zoll-Adamikową różnica czasowa odnośnie początków użytkowania poszczególnych elementów składowych kompleksu w Guciowie nadal jest zauważalna (początek funkcjonowania cmentarzysk kurhanowych – VII w., zaś początek użytkowania osad – IX w.). W dalszym ciągu najmniej zbadanym obiektem pozostaje grodzisko. Niezmiernie ważną kwestią jest również zlokalizowanie osad o wcześniejszej metryce, współczesnych cmentarzyskom kurhanowym datowanym na podstawie ceramiki na okres od VII/VIII w. Utrudnia to próby całościowego rozpatrywania sprawy osadnictwa wczesnośredniowiecznego w dolinie rzeki Wieprz w okolicy Guciowa.

LITERATURA

Balcer B., Machnik J., Sitek J.

2002 Z pradziejów Roztocza na ziemi zamojskiej. – Kraków.

Buraczyński J. (red.)

1997 Roztocze. Środowisko przyrodnicze. – Lublin.

Gardawski A.

1970 Chodlik, cz. I. Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy. – Wrocław.

Gurba J., Orłowski R.

1953 Mikołaj Stworzyński, nieznany inwentaryzator grodzisk południowej Lubelszczyzny z początków XIX w. // *WA.* – T. 23. – S. 66–71.

Kuśnierz J., Urbański A.

2007 Ratowniczo-sondazowe badania archeologiczne w obrębie wczesnośredniowiecznego kompleksu osadniczego w Guciowie, gm. Zwierzyniec, pow. Zamość. Seminarium Trepczańskie. Sanok. – S. 37–42.

Maruszczak H.

1997 Wczesnośredniowieczne grodzisko w Guciowie na Roztoczu: wnioski z analizy jego topografii i warunków fizjograficznych regionu (przyczynek do studiów nad Grodami Czerwieńskimi) // *APŚ.* – T. II. – S. 227–236.

Stworzyński M.

1834 Opisanie statystyczno-historyczne dóbr Ordynacji Zamoyskiej // Biblioteka Narodowa Urbański Warszawie, Biblioteka Ordynacji Zamoyskiej, rękopis 1815.

Urbański A.

1998 Półziemianka wczesnośredniowieczna z Gucio stan. IX, woj. Zamojskie // *APŚ.* – T. II. – S. 148–150.

Wichrowski Z.

1997 Chata wczesnośredniowieczna z Kraśnika // *APŚ.* – T. II. – S. 149–152.

Wróbel H.

1983 Dokumentacja archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych na obszarze AZP 91–86 (Archiwum Państwowej Służby Ochrony Zabytków o/Lublin, Delegatura w Zamościu.)

Zoll-Adamikowa H.

1974 Wyniki wstępnych badań wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego w Guciowie, pow. Zamość // *Spr.A.* – T. XXVI. – S. 115–169.

- 1975 Wczesnośredniowieczne cmentarzyska ciałopalne Słowian na terenie Polski. Cz.I. Źródła. – Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk.
- Żaki A.*
- 1974 Archeologia Małopolski wczesnośredniowiecznej. – Wrocław.

***Jerzy KUŚNIERZ,
Andrzej URBAŃSKI***

ARCHEOLOGICAL INVESTIGATIONS OF COMPLEX OF EARLY MEDIEVAL
SETTLEMENTS IN GUTSIOW IN ROZTOCHIA (POW. ZAMOSC WOJ. LUBLIN)

Results of new researches near Gutsiow in Roztochia are analyzed at the paper. Survey excavations were carried out on the territory of hill-fort, castle and two settlements. Functional destination of investigated archeological objects and chronological frames of sites are verified.